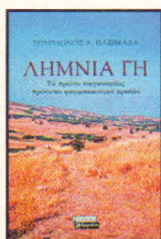

Μελέτη

Η φύση, ο μύθος και οι

Αναζητώντας στα Βάθη των αιώνων τα ίχνη ενός σημαντικού φαρμακευτικού

**ΣΠΥΡΙΔΩΝ Α.
ΠΑΞΙΜΑΔΑΣ**

**«Λημνία Γη -
Το πρώτο
παγκοσμίως
πρότυπο
φαρμακευτικό
προϊόν»**

«ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΣΕΛ. 247, € 16,9

Μια διαδρομή τριών χιλιάδων χρόνων καλύπτει ο σημαντικός τόμος «Λημνία Γη - Το πρώτο παγκοσμίως πρότυπο φαρμακευτικό προϊόν», του Σπυριδώνος Α. Παξιμαδά, που είναι ταυτόχρονα και διαδρομή της ιατρικής αντίληψης, μέσα από δοξασίες, τελετουργίες, από χαμένα στοιχεία των πολιτισμών ανά τους αιώνες, και, πάνω απ' όλα, διαδρομή ανθρώπινης ζωής, ανθρώπινης συμμετοχής, αφού με ξυλόγλυπτες γαλέρες κατέφταναν στη Λήμνο απ' όλον τον τότε γνωστό κόσμο, για να προμηθευτούν το θαυματουργό φάρμακο.

Γιατί η Λήμνια Γη ήταν ένα θαυματουργό φάρμακο. Το πρώτο στην Ιστορία της ιατρικής που κυκλοφόρησε «εσφραγισμένο», γι' αυτό λεγόταν επίσης και Γη Εσφραγισμένη, η περίφημη Terra siggillata των Λατινών. Ένα φαρμακευτικό παρασκεύασμα που εξορυσσόταν με ιεροτελεστία από τα σπλάχνα της Λημνίας Γης. Και ο Λημνιός γιατρός Σπυριδών Α. Παξιμαδάς έκανε έργο ζωής του όχι μόνον την επιστημονική τεκμηρίωση αυτού του θαύματος, με το οποίο ασχολήθηκαν φιλόσοφοι και ιατροί, ποιητές, περιηγητές, από τον Γαληνό και τον Διοσκουρίδη και τον Πλίνιο ως τον Αγκρικόλα και τον Πιερ Μπελόν, αλλά, παράλληλα, με εξαιρετο μεστό λόγο, αυστηρά τεκμηριωμένο, μα και ποιητικό πολλές φορές, μιλά για θεούς και μάγισσες, για θεραπευτές ιερείς των Ασκληπιείων, για ιερές τελετές και δοξασίες, σε μια διαδρομή τριών χιλιάδων χρόνων, και σε σχέση πάντα με τη θαυματουργή Λημνία Γη, που υπήρξε ένα από τα πιο σημαντικά φαρμακευτικά σκευάσματα, από το 400 π.Χ. μέχρι και το 19ο αιώνα, και πουλήθηκε το βάρος της στην τιμή του χρυσού.

Στην αρχαιότητα, η Λήμνος, ως κληροχούια των Αθηνών, πλήρωνε τους φόρους της δίνοντας τη Λημνία Γη. Και μέχρι το τέλος σχεδόν της Τουρκοκρατίας, θεωρήθηκε το πλέον πολύτιμο δώρο στις αυλές των σουλτάνων αλλά και στους πρέσβεις των άλλων χωρών.

Με πολύ μόχθο αλλά και αγάπη για την πατρώα γη,

ο συγγραφέας μελέτησε άπειρα κείμενα αρχαία και νεότερα, σε ελληνικές και ξένες βιβλιοθήκες, για να βρει το πέρασμα της Λημνίας Γης από τη ζωή των ανθρώπων, να βρει τα ίχνη που χάραξε η διαδρομή της στο μακρύ των αιώνων.

Ο ίδιος γράφει πως: «Ήταν δύσκολο να παρουσιαστεί μια πορεία ζωής διάρκειας τριών χιλιάδων χρόνων». Και προσθέτει: «Το θέμα προσεγγίζεται μέσα από ιστορικά δεδομένα, τα οποία αποδεικνύουν ότι η Λημνία Γη καταξιώθηκε ως ένα σπουδαίο και υπολογίσιμο φάρμακο ανά τους αιώνες και, πέραν τούτου, αποτέλεσε ίσως το πρώτο παγκοσμίως γνήσιο προϊόν με σήμα κατατεθέν».

Κάποτε, σε ένα διεθνές συνέδριο, στους Δελφούς, μίλησα για τη Λημνία Γη. Το γενικό θέμα ήταν «Βυζαντινή Ανατολή και Λατινική Δύση». Κι εγώ ήθελα να συνδέσω τους δύο γεωγραφικούς άξονες με το θαυματουργό αυτό σβόλο γης της ιδιαίτερης πατρίδας μου. Και θυμάμαι πως το ενδιαφέρον, ιδιαίτερα από τα ξένα πανεπιστήμια, ήταν τεράστιο. Σήμερα, ο Σπυριδών Α. Παξιμαδάς προσφέρει την πλέον εμπειρισταωμένη κι επιστημονικά τεκμηριωμένη εργασία πάνω στο θέμα αυτό, για τους μελετητές του μέλλοντος. Γιατί το φαινόμενο της Λημνίας Γης δεν είναι μόνον ο κόκκινος σαν αίμα πηλός, ο Μίλιος ή Terra Rubrica κατά τους Λατίνους, που εξορυσσόταν από τη γη της Λήμνου, από την τοποθεσία Κότσινος, αλλά είναι η ανά τους αιώνες ζωντανή συμμετοχή των ανθρώπων μέσα από ιστορικές εξελίξεις και θρησκευτικές δοξασίες.

Το βιβλίο αρχίζει με την πτώση του Θεού Ηφαιστου στη Λήμνο, πλάι στο βουνό Μόσυχλος, σημείο που θεωρήθηκε ιερό, και ήταν αυτό το σημείο της εξόρυξης. Ετσι βλέπουμε πώς συνέδεσε ο άνθρωπος το θάμα της φύσης με το θεϊκό στοιχείο. Ο Λήμνιος σοφιστής Φιλόστρατος γράφει πως γι' αυτό οι Αχαιοί εγκατέλειψαν στη Λήμνο τον Φιλοκλήτη «ιαθίναυ αυτόν αυτίκα υπό της βόλου της Λημνίας». Αλλά και γιατί υπήρχε εκεί Ασκληπιείο που κατείχε την ιερατική ιατρική.

Δύο φορές ο Γαληνός (127-201 μ.Χ.) ταξίδεψε στη

δοξασίες

παρασκευάσματος

Λήμνο, καιτοι τα ταξίδια ήταν τότε περιπέτειες ζωής, για να γνωρίσει από κοντά τη Λημνία Γη, «έπλευσα δε και εις Λήμνον, ίσασι δε οι θεοί, δι' ουδέν άλλο ή διά την Λημνίαν, είτε γην εθέλει τις ονομάζειν είτε σφραγίδα». Τη δεύτερη φορά πήγε μόνο και μόνο για να βεβαιωθεί ότι δεν την αναμείγνυαν με αίμα, όπως έγραφε ο Διοσκουρίδης. «Ουκ ώκνησα πλεύσαι, λέει, θεασάμενος πόσον μείγνυται του αίματος τη γην». Από τον Γαληνό μαθαίνουμε ότι οι ιέρειες έπαιρναν τον πηλό ευθύς μετά την εξόρυξη, και με κάνιστρα τον μετάφεραν στο Ιερό του ναού. Εκεί γινόταν η επεξεργασία του πηλού, η παρασκευή σε φαρμακευτικά δισκία και η σφράγισή τους. Κάποια δισκία που σώθηκαν φέρουν τη σφραγίδα Terra Lemna και άλλα τη θεά Αρτεμη. Η εξόρυξη γινόταν στην αρχαιότητα με τελετουργία, στις 6 Μαΐου, λατρευτική ημέρα της θεάς Αρτεμης, και στους χριστιανικούς χρόνους, με απλότητα. Εριχναν κριθάρι στο δρόμο, πηγαίνοντας με το κάρο τον πηλό στο εκκλησάκι του Αγίου Υπατίου, που σώζεται ακόμη μέχρι σήμερα. Και γινόταν στις 6 Αυγούστου ημέρα εορτασμού του Σωτήρος.

Αυτή ήταν η Λημνία Γη, της φύσης, που μέσα από τους αιώνες οι άνθρωποι το θεοποίησαν. Πάντα ο μύθος και η δοξασία αποτελούσαν αναγωγές της μεταφυσικής αντίληψης του ανθρώπου σε όλους τους καιρούς. Ο ιστορικός χρόνος βιώνεται μέσα από το μύθο και περνά στη ζωή των ανθρώπων με όλη τη φόρτιση του θεϊκού στοιχείου που συντηρεί το θαύμα. Ομως τα θαύματα χάνονται, γίνονται οι «αζήτητες δωρεές» του ποιητή.

Γι' αυτό και το βιβλίο του Σ. Α. Παξιμαδά γίνεται ακόμη πιο σημαντικό στις μέρες, μέρος της ιστοπεδωτικής παγκοσμιοποίησης, γιατί ανασύρει από τη λήθη ένα φαινόμενο που δεν ανήκει μόνο στο χώρο της ιατρικής γνώσης, αλλά είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τον ιδιαίτερο πολιτισμό της Λήμνου και με τη μοναδική ιστορική της λαμπρότητα. Χάρη στο θαυματουργό πηλό της, η φήμη της είχε εξαπλωθεί σε Ανατολή και Δύση, και το μοναχικό νησί του αρχιπελάγους, με τις σμαραγδένιες ακρογιαλιές και την αρμονία των γραμμών της, είχε γίνει σημείο έλξης των λαών, των περιηγητών, των επιστημόνων.

Ομως η πολύμοχθη έρευνα του Σπύρου Παξιμαδά είναι σημαντική στις μέρες μας και για έναν ακόμη λόγο: Ζωντανεύει το παρελθόν της τελετουργίας και το παρελθόν της χριστιανικής αντίληψης. Με την ίδια δύναμη το θαύμα συνδέεται με τη θρησκευτική ιερότητα της υπέρβασης. Ο άνθρωπος χάραξε την ιστορία του πολιτισμού του με τελετουργία και πνευματική μεγαλοπρέπεια, ατενίζοντας με μυστικισμό και υπέρβαση τα μυστήρια της φύσης που τον ευεργέτησαν.

Κι αυτό, πάνω απ' όλα, είναι το χρέος της μνήμης στις έκπιωτες μέρες μας.

ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ - ΠΟΘΟΥ